

CAPITOLUL I

CONSIDERAȚII GENERALE CU PRIVIRE LA METODELE ALTERNATIVE DE SOLUȚIONARE A LITIGIILOR ȘI INTEGRAREA LOR ÎN SISTEMUL DE JUSTIȚIE ÎN CONTEXTUL UNIFORMIZĂRII DREPTULUI LA NIVEL EUROPEAN

I.1. Definiția conceptului de „metode alternative de soluționare a litigiilor”

Gradul de diversificare a relațiilor sociale și economice, dezvoltarea economică, necesitatea soluționării rapide a litigiilor, formalismul excesiv al procedurilor judiciare au făcut ca metodele alternative de soluționare a conflictelor să fie considerate răspunsul cel mai ferm la nevoia de degrevare a instanțelor de judecată și la facilitarea accesului la justiție a cetățeanului. Un acces mai bun la justiție și o justiție performantă fac parte integrantă din politica Uniunii Europene iar promovarea și încurajarea utilizării metodelor alternative de soluționare a conflictelor determină în mod direct eficientizarea sistemului de justiție. Necesitatea armonizării legislației interne cu reglementările internaționale și comunitare în materie, se impune cu atât mai mult cu cât la nivel internațional preocupările sunt constante în promovarea metodelor alternative de soluționare a disputelor. Procedurile alternative de soluționare a disputelor se integrează într-o „justiție globală” eficientizând conceptul de acces liber la justiție¹⁴. De secole, statul a deținut monopolul soluționării conflictelor, cetățenii având deschisă doar calea instanțelor de drept comun¹⁵. Existența unor proceduri extra-judiciare care să permită soluționarea litigiilor într-un termen rezonabil și de o manieră echitabilă pentru părțile implicate, are rolul de a pune capăt monopolului deținut de instanțele de drept comun în soluționarea disputelor și vine în sprijinul cetățeanului și înfăptuirii justiției.

Metodele alternative de soluționare a litigiilor reprezintă proceduri extrajudiciare prin care părțile implicate într-un litigiu pot ajunge la o rezolvare pe cale amiabilă a problemelor în afară instanțelor de judecată. Metodele alternative de soluționare a conflictelor prezintă, în mod cert, avantaje și sunt o alternativă viabilă și eficientă la justiția clasică. Experiența unor state membre ale Uniunii Europene în acest domeniu a

¹⁴ Carlos Esplugues, Silvia Barona, *Global Perspectives on ADR*, Intersentia, Cambridge-Antwerp-Portland, 2014, p. 1-2.

¹⁵ *Ibidem* 14, p. 2-3.

subliniat faptul că este de preferat din punct de vedere al costurilor și al rapidității soluționării litigiilor ca părțile implicate să apeleze la sisteme alternative de soluționare a diferendelor decât să apeleze la instanța de judecată de drept comun. Organizațiile internaționale de drept public precum Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială, Organizația Națiunilor Unite, Organizația Internațională a Muncii, OSCE au instituit norme și regulamente aplicabile litigiilor izvorâte din contractele de muncă cu angajații lor și au exclus competența instanțelor de drept comun în soluționarea acestora. Organizații internaționale precum ONU și OSCE au dezvoltat politici de consolidare a medierii în realizarea și construirea păcii sociale la nivel mondial. România, în spiritul politicii ONU¹⁶ susține dezvoltarea și promovarea unor mecanisme naționale de mediere pentru gestionarea și rezolvarea conflictelor și menținerii securității și păcii la nivel global și regional.

Metodele alternative de soluționare a disputelor pot fi utilizate aproape în toate domeniile, de către persoane fizice sau juridice, organizații guvernamentale sau neguvernamentale, atâta vreme cât părțile implicate pot dispune de drepturile lor iar printr-o procedură alternativă nu se tinde la afectarea ordinii publice și a bunelor moravuri.

Sistemele alternative de soluționare a disputelor pot fi inițiate și derulate în paralel cu procedurile judiciare. Arbitrajul, metodă alternativă de soluționare a conflictelor, este singura procedură care face excepție de la această regulă în sensul în care, numai după soluționarea cauzei de către tribunalul arbitral, se poate iniția procedura în fața instanței de drept comun prin introducerea acțiunii în anulare în conformitate cu dispozițiile art. 608 C. pr. civ. Deși în literatura de specialitate este acceptat faptul că arbitrajul face parte din familia mijloacelor alternative de soluționare a disputelor cunoscute sub acronimul ADR¹⁷, alături de mediere, conciliere, negociere, expertiză amiabilă, comisiile de litigiu, comisia de adjudecare a disputelor etc., totuși există diferențe specifice, arbitrajul fiind considerat de legiuitor ca fiind o jurisdicție alternativă cu caracter privat ce nu poate fi utilizată simultan cu procedura în fața instanțelor de drept comun. În schimb, arbitrajul poate fi folosit ca procedură alternativă simultan cu alte metode alternative nejurisdicționale, cum ar fi medierea, în scopul soluționării aceluiași litigiu¹⁸.

Metodele alternative de soluționare a litigiilor sunt multiple dar practica a demonstrat că cele mai eficiente și promovate sisteme în vederea gestionării conflictelor sunt **medierea, concilierea, negocierea, arbitrajul, expertiza amiabilă și comisiile de dispută**. Acestea sunt proceduri reglementate la nivel național prin transpunerea directivelor europene cât și prin însușirea regulilor adoptate de Camerele Internaționale de Comerț. De exemplu, procedura expertizei amiabile și a comisiilor de dispută sunt

¹⁶ Rezoluția A/RES/283 din iunie 2011, Adunarea Generală a Națiunilor Unite, www.un.org.

¹⁷ ADR = Alternative Dispute Resolution.

¹⁸ Gabriel Boroi și alții, *Noul Cod de Procedură Civilă, comentariu pe articole*, vol. II, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 23 și urm.

proceduri alternative care sunt administrate în baza regulilor elaborate de camerele internaționale de comerț care le și gestionează. De exemplu, Camera Internațională de Comerț de la Paris, prin centrele sale specializate a elaborat astfel de reguli¹⁹.

La nivelul Uniunii Europene, metodele alternative de soluționare a disputelor au fost încurajate în sensul în care ele reprezintă o alternativă viabilă la justiția clasică. Nevoia de legiferare a unor astfel de sisteme a determinat ca la nivelul Consiliului Europei și a Uniunii Europene să fie adoptate acte normative și mecanisme eficiente de implementare a acestora în vederea unificării și uniformizării normelor de drept în domeniu și îndeplinirii obiectivului de menținere și dezvoltare a unui spațiu de libertate, securitate și justiție.

Într-o societate în care conflictul este un mod de viață, din păcate, și unde instanțele de judecată sunt copleșite de numărul mare de dosare spre soluționare, **metodele alternative reprezintă o variantă de rezolvare rapidă și cu costuri reduse a diferendelor și neînțelegerilor dintre părți**. Rolul lor este esențial în ceea ce privește gestionarea conflictelor prin stimularea comunicării, încurajarea respectului și înțelegerii între părțile implicate în dispută/litigiu. Mediatorul, conciliatorul, expertul, negociatorul, sunt persoane calificate a administra proceduri alternative și au îndatorirea profesională de a determina părțile să-și rezolve conflictele prin comunicare și negociere, fără a apela la instanța clasică de judecată unde întotdeauna o parte va câștiga și alta va pierde. O societate modernă trebuie să fie o societate care se bazează pe comunicare și respect. Respect față de cealaltă parte a raportului juridic, față de norma de drept, respect față de statul de drept. Printr-o comunicare eficientă și coerentă, intermediată de o persoană calificată și pregătită în conformitate cu cerințele în materie, părțile își vor gestiona conflictul în sensul ajungerii la un acord reciproc avantajos pe de o parte, iar pe de altă parte își vor consolida relația comercială și personală pentru viitor.

Indiferent de domeniul în care pot fi utilizate sistemele alternative de rezolvare a disputelor (comercial, familie, piața de consum, malpraxis etc.), în funcție de metoda aleasă și reglementările specifice, părțile sunt responsabile de procedura și de soluția obținută. Avantajul principal al metodelor alternative de soluționare a conflictelor constă în faptul că, identificând cauza litigiului și determinând părțile să comunice, cu costuri reduse financiare și de timp, se obțin cele mai bune soluții pentru părți, durabile și eficiente.

Medierea este una dintre cele mai des utilizate metode alternative de soluționare a disputelor. Este un proces dinamic și fluid care are drept scop restabilirea comunicării între părți și soluționarea diferendului prin intermediul unei terțe persoane. În conformitate cu dispozițiile Legii nr. 192/2006, medierea reprezintă o *procedură alternativă de soluționare a conflictelor pe cale amiabilă, cu ajutorul unei terțe persoane, calificată, denumită mediator, în condiții de neutralitate, imparțialitate și*

¹⁹ A se vedea www.iccwbo.org accesat în data de 1 martie 2017.

*confidențialitate*²⁰. Această procedură poate fi inițiată numai în condițiile în care părțile își dau acordul în acest sens. Prin urmare, procedura medierii este o procedură eminentemente voluntară, părțile putând oricând să întrerupă procesul de mediere.

Procedura de mediere este o procedură extrem de flexibilă. Locul în care au loc ședințele de mediere și termenele ședințelor de mediere sunt stabilite de comun acord cu părțile. Soluția la care se ajunge în finalul procesului de mediere este o soluție la care părțile ajung singure și este bazată pe interesele și nevoile lor. Într-o mediere, întotdeauna soluția va fi una de tipul „câștig-câștig”, spre deosebire de instanța clasică unde o parte va câștiga și o alta va pierde.

Medierea se bazează pe încrederea pe care părțile o acordă mediatorului. De aceea, contractul de mediere încheiat între mediator și părți are un caracter *intuitu personae*²¹. În urma unui proces asistat, privat, consensual și informal, părțile ajung să producă acorduri care să cuprindă soluția la care au ajuns iar statul a instituit și legiferat mecanisme prin care acordurile de mediere pot fi puse în executare. Succesul unei proceduri de mediere constă în abilitățile și tehnicile mediatorului de a determina părțile implicate să comunice. Este motivul pentru care medierea este foarte des folosită cu rată mare de succes în țări cu o puternică cultură a dialogului²².

Un alt aspect foarte important este acela că procedura de mediere nu implică o analiză juridică a cauzei supusă dezbaterilor. Mediatorul nu este un judecător care pronunță o decizie întemeiată pe argument juridic, ci este un mijlocitor al comunicării care prin folosirea diverselor tehnici de comunicare (reformulări, adresarea de întrebări deschise care stimulează discursul părților etc.) determină părțile să negocieze asupra intereselor și nevoilor lor, ajungând la o soluție reciproc avantajoasă, cu respectarea normelor de ordine publică și bune moravuri.

Într-o mediere de succes, părțile nu vor negocia asupra pozițiilor pe care le dețin ci numai asupra intereselor și nevoilor lor reale. Având în vedere faptul că interesele definesc problema asupra căreia se negociază, o soluție înțeleaptă este aceea în care interesele părților s-au reconciliat²³, acestea ajungând la un compromis reciproc avantajos materializat într-un acord.

La nivel european, medierea este un concept instituționalizat și reglementat. Majoritatea statelor membre au adoptat o legislație specifică în ceea ce privește

²⁰ Legea nr. 192/2006 art. 1: (1) Medierea reprezintă o modalitate de soluționare a conflictelor pe cale amiabilă, cu ajutorul unei terțe persoane specializată în calitate de mediator, în condiții de neutralitate, imparțialitate, confidențialitate și având liberul consimțământ al părților.

(2) Medierea se bazează pe încrederea pe care părțile o acordă mediatorului ca persoană aptă să faciliteze negocierile dintre ele și să le sprijine pentru obținerea unei soluții reciproc convenabile, eficiente și durabile

²¹ Katalin-Barbara Kisedi, *Medierea în România – un îndemn spre cultura dialogului*, în Revista Forumul Judecătorilor nr. 4/2010, p. 59.

²² Medierea în Uniunea Europeană – stadiu și perspective, Grupul European al Magistraților care susțin medierea - secțiunea română, Ed. Universitară, București, 2010.

²³ Roger Fischer & William Ury, Bruce Patton, *Getting to yes. Negotiation an agreement without giving in*, editor Ransom House, p. 41, an 2007.

medierea. *Cartea verde din anul 2002 privind medierea în conflictele civile și comerciale* este punctul de plecare pentru elaborarea legislației în materie a statelor membre. Scopul documentului a fost acela de a stimula dezbaterile asupra problematicii metodelor alternative de soluționare a conflictelor²⁴.

În România, Legea nr. 192/2006 a creat cadrul legislativ în acord cu principiile și regulile internaționale, astfel încât medierea a devenit o instituție funcțională ce se aplică unei sfere largi de conflicte: în domeniul civil, comercial, în materie penală, în domeniul dreptului familiei, în domeniul pieței de consum etc.²⁵.

Și în legislația română, alături de mediere, *arbitrajul* este considerat tot o metodă alternativă de soluționare a disputelor care, în conformitate cu dispozițiile art. 541 C. pr. civ. *este o jurisdicție alternativă, având caracter privat în administrarea căreia părțile litigante și tribunalul arbitral competent pot stabili reguli de procedură derogatorii de la dreptul comun, cu condiția ca acestea să nu fie contrare ordinii publice și dispozițiilor imperative ale legii*²⁶.

Având în vedere această definiție cât și Regulile de arbitraj aplicabile unui litigiu, arbitrajul, ca metodă alternativă de soluționare a disputelor, se delimitează prin caracterul jurisdicțional al procedurii de celelalte metode alternative de soluționare a disputelor. Este motivul pentru care arbitrajul poate fi utilizat simultan sau consecutiv cu alte metode alternative în vederea soluționării aceluiași conflict²⁷.

Sediul materiei în domeniul arbitrajului este reprezentat de dispozițiile imperative ale Codului de procedură civilă care vin și completează Regulile Arbitrale elaborate de Curtea Internațională de Arbitraj de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României.

²⁴ Manuela Sîrbu, Alina Gorghiu, Diana Monica Croitoru Anghel, *Medierea conflictelor*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 64.

²⁵ Legea nr. 192/2006, art. 64: „(1) Pot fi rezolvate prin mediere neînțelegerile dintre soți privitoare la:

- a) continuarea căsătoriei;
- b) partajul de bunuri comune;
- c) exercițiul drepturilor părintești;
- d) stabilirea domiciliului copiilor;
- e) contribuția părinților la întreținerea copiilor;
- f) orice alte neînțelegeri care apar în raporturile dintre soți cu privire la drepturi de care ei pot dispune potrivit legii”.

(1¹) Acordurile de mediere încheiate de părți, în cauzele/conflictele ce au ca obiect exercițiul drepturilor părintești, contribuția părinților la întreținerea copiilor și stabilirea domiciliului copiilor, îmbracă forma unei hotărâri de expedient.

(2) Înțelegerea soților cu privire la desfacerea căsătoriei și la rezolvarea aspectelor accesorii divorțului se depune de către părți la instanța competentă să pronunțe divorțul.

²⁶ Cod procedură civilă, art. 541: (1) Arbitrajul este o jurisdicție alternativă având caracter privat. (2) În administrarea acestei jurisdicții, părțile litigante și tribunalul arbitral competent pot stabili reguli de procedură derogatorii de la dreptul comun, cu condiția ca regulile respective să nu fie contrare ordinii publice și dispozițiilor imperative ale legii.

²⁷ Gabriel Boroș și alții, *Noul Cod de procedură civilă comentat pe articole*, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 23, vol. II.

Curțile internaționale de arbitraj au reguli proprii care reglementează procedurile arbitrale pe care le administrează. În raport de locul desfășurării arbitrajului, se vor aplica și normele în vigoare.

Alături de mediere și arbitraj, cele mai des utilizate metode alternative de soluționare a conflictelor, practica și literatura de specialitate menționează negocierea, concilierea, facilitarea, desemnarea unui expert, mini procesul, med-rec²⁸, comisiile de litigiu, DOCDEX etc. Existența unui număr atât de mare de mijloace alternative de rezolvare a disputelor denotă multiplele dezavantaje ale procedurii litigioase²⁹, părțile implicate într-un conflict orientându-se spre o soluționare rapidă și eficientă a litigiului, soluția aparținându-le și răspunzând nevoilor și intereselor lor.

Metoda alternativă de soluționare a disputelor *negocierea* este un instrument esențial în gestionarea unui conflict, aducând o valoare de necontestat deciziilor la care părțile ajung în mod amiabil și voluntar.

Negocierea pornește de la faptul că fiecare dintre părți are nevoi și interese pe care urmărește să și le satisfacă. În orice negociere, problema de bază se găsește nu în conflictul pozițional, ci în conflictul nevoilor, dorințelor, temerilor și preocupărilor fiecărei părți. Dorințele și preocupările constituie împreună interese, iar interesele stau la baza motivației oricărui individ. Poziția pe care o avem este ceva asupra căreia decidem, iar interesele noastre sunt cele care ne determină să ne decidem de un anumit fel poziția. Numai atunci când problema este abordată din perspectiva intereselor și nu a pozițiilor, se poate dezvolta o soluție în urmă negocierii dintre părți³⁰.

Ca metodă alternativă de soluționare a litigiilor, negocierea nu este reglementată în mod distinct așa cum se întâmplă în cazul altor proceduri alternative dar ea poate fi folosită fie individual într-o procedură de negociere, fie în cadrul altor proceduri alternative cum ar fi medierea, concilierea, arbitrajul etc.

Procedura negocierii, ca metodă alternativă de soluționare a disputelor, este guvernată de anumite principii, respectiv principiul avantajului reciproc, al moralității și al legalității. Din această perspectivă, negocierea are puncte comune cu medierea. De altfel, este cunoscut faptul că medierea mai este definită ca fiind o *negociere asistată*.

În România, negocierea o regăsim în diferite texte legislative, permițându-se astfel de către legiuitor să se apeleze la această metodă alternativă de soluționare a conflictelor ori de câte ori situația de fapt o impune. Cu titlu de exemplu menționăm Legea nr. 98/2016 privind atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii, Legea

²⁸ Med-Rec (Mediation-Reconciliation), subcategorie ADR utilizată cu preponderență în UK prin intermediul căreia mediatorul face recomandări părților având ca scop găsirea celei mai bune soluții reciproc avantajoase părților litigante.

²⁹ Alina Gorghiu, Manuela Sirbu, Nicolae Bogdan Codruț Stănescu și alții, *Medierea, oxigen pentru afaceri*, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 189.

³⁰ *Ibidem* 23, p. 41.

nr. 85/2014 privind procedura insolvenței ca și metodă de vânzare a bunurilor, alături de licitația publică sau în combinație cu aceasta³¹.

În cazul în care negocierea nu apare ca fiind posibilă sau eșuează, *concilierea* este o altă metodă de soluționare a conflictelor care presupune interpunerea unui terț între părți pentru a le facilita ajungerea la un acord în privința punctelor litigioase. Termenul de „conciliere” este folosit adesea drept sinonim al celui de mediere, concilierea nefiind decât o formă a medierii, deși concilierea nu presupune intervenția unei terțe persoane cu o calitate specifică. Asemănarea ar fi că, atât în procedura medierii cât și în procedura concilierii, părțile sunt obligate să găsească pe cont propriu o soluție.

Concilierea se ocupă de litigiu, și anume, de reclamațiile reciproce ale părților, analizându-se pozițiile juridice așa cum reies din actele administrate în disputa respectivă. Tranzacția care încheie procedura concilierii reprezintă un acord al părților fundamentat mai mult pe aspectul juridic decât pe interesele și nevoile părților.

Tehnică alternativă a concilierii nu mai este astăzi foarte prețuită din cauza ratei mari a eșecului dar și din cauza faptului că ea rămâne o metodă alternativă de soluționare a disputelor în care se pune accentul pe analiza juridică a conflictului. Practic, părțile care participau la procedura concilierii, având în vedere sancțiunea prevăzută de dispozițiile vechiului Cod de procedură civilă (inadmisibilitatea acțiunii introductive la instanță în lipsa parcurgerii acestei etape prealabile obligatorii), erau interesate doar să marcheze acest moment pentru a ajunge în fața instanței de judecată, în contextul în care procedura concilierii presupunea doar analiza juridică a speței lor.

Noul Cod de procedură civilă în vigoare de la 01.02.2013 a renunțat la concilierea directă pe care vechiul cod o prevedea în litigiile cu profesioniștii în art. 720¹, considerând a fi o formalitate care prelungea inutil durata proceselor. Concilierea este prevăzută în Noul Cod de procedură civilă în cadrul procedurii de distribuire a sumei rezultate din vânzarea bunurilor urmărite silit, la convocarea debitorului și a tuturor creditorilor de către executor, după comunicarea proiectului de distribuire și primirea ultimelor contestații³².

³¹ Art. 154 alin. (2) din Legea nr. 85/2014 privind procedura insolvenței: „Bunurile vor putea fi vândute în bloc sau individual. Orice vânzare în bloc a bunurilor, ca subansamblu funcțional, indiferent dacă se face în reorganizare sau în faliment, poate fi considerată transfer de active, dacă îndeplinește dispozițiile art. 128 alin. (7) din Legea nr. 571/2003. Tipul de vânzare a bunurilor, respectiv licitație publică, negociere directă sau o combinație a celor două și regulamentul de vânzare corespunzător modalității de vânzare pentru care se optează, sunt aprobate de adunarea creditorilor, pe baza propunerii lichidatorului judiciar”.

³² Art. 874 C. pr. civ. prevede: (1) Proiectul de distribuire va fi comunicat debitorului și creditorilor care și-au depus titlurile de creanță, potrivit dispozițiilor privitoare la comunicarea și înmânarea citațiilor.

(2) Ei vor fi citați cu mențiunea expresă că, sub sancțiunea decăderii, în termen de 5 zile de la data comunicării, pot formula, în scris, obiecțiuni la proiectul de distribuire.

(3) În lipsa obiecțiunilor în termenul arătat la alin. (2), proiectul de distribuire devine definitiv.

(4) În caz de obiecțiune, executorul va convoca în scris debitorul și toți creditorii în vederea unei eventuale concilieri, care va avea loc la sediul executorului în termen de cel mult 15 zile de la data primirii ultimei contestații.

În schimb, în țările europene concilierea este folosită destul de des. În Spania, de exemplu, concilierea este o procedură obligatorie în cazul litigiilor a căror valoare este mai mare de 3000 de euro. Conciliatorul este chiar judecătorul care are obligația legală de a depune toate eforturile în vederea ajungerii la un acord de către părți³³.

În Franța, concilierea este reglementată ca o procedură opțională iar în măsura în care părțile, fie înainte de a ajunge în fața judecătorului, fie ulterior, reușesc să ajungă la o înțelegere ca urmare a administrării unei proceduri de conciliere, se va întocmi un *memorandum de înțelegere* de către conciliator în care este consfințită voința părților. În măsura în care există un dosar pe rolul instanței de judecată, memorandumul de înțelegere va fi prezentat spre aprobare judecătorului³⁴. Procedura concilierii realizată de un conciliator judiciar este prevăzută în Codul de procedură civilă³⁵. Conciliatorul judiciar invită părțile interesate să se prezinte în față să. În cazul unei concilieri, chiar și parțiale, se va întocmi un proces-verbal de constatare semnat de conciliator și de părți. De asemenea, concilierea poate fi consemnată într-un proces verbal de constatare ce va fi semnat de conciliator și de părți sau una dintre părți atunci când părțile au ajuns la un acord în absența conciliatorului judiciar³⁶.

La nivel european, metoda concilierii este utilizată de asemenea, în cadrul procedurii de insolvență, fiind prevăzută în actele normative care reglementează procedura de insolvență. Sistemul din Franța și din Grecia permite conciliatorilor de a asista societatea comercială mai reglementează și *concordatul preventiv*, tot ca o procedură de prevenire a insolvenței supusă regimului procedurii insolvenței din perspectiva elaborării unui plan pentru plata creditorilor³⁷.

Franța are reglementate două proceduri amiabile de rezolvare a dificultăților financiare și anume procedura *concilierii și mandatul ad-hoc*. Ambele proceduri sunt instituite de către instanța de judecată și au drept scop soluționarea pe cale amiabilă a diferendului, într-un cadru confidențial, prin *negociere*, a problemelor financiare³⁸.

Instituția mandatului ad-hoc se regăsește și în legislația româna, respectiv în prevederile Legii nr. 85/2014 ca și procedură de prevenire a insolvenței, alături de *instituția concordatului preventiv*. Conform legii, un debitor poate solicita judecătorului sindic numirea unui mandatar ad-hoc, care va avea ca obiectiv realizarea în termen de 90 de zile a unei înțelegeri între debitor și creditorii săi, înțelegere care să vizeze depășirea stării de dificultate financiară și salvării de la insolvență a societății. Mandatul mandatarului ad-hoc este extrem de extins, în sensul în care acesta poate *negocia* în numele debitorului și pe seama lui eșalonarea plăților datoriiilor, remiterea

³³ www.ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_spa_en.

³⁴ www.ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_fra_en.

³⁵ Decretul nr. 66/2012 privind soluționarea amiabilă a litigiilor modifică Codul de procedură civilă în sensul că se introduce Cartea V, *Soluționarea amiabilă a litigiilor*, art. 1528 și urm.

³⁶ *Ibidem* 35.

³⁷ www.cedr.com/articles/mediation-and-insolvency.

³⁸ *Idem* 37.

acestora, efectuarea de plăți parțiale, continuarea sau încetarea contractelor în curs, reducerea de personal, precum și orice alte măsuri pe care acesta le consideră oportune în vederea salvagădării activității societății³⁹.

Alături de mandatul ad-hoc, legea româna mai reglementează și **concordatul preventiv** ca o procedură de prevenire a insolvenței. **Concordatul preventiv** este instituit de judecătorul sindic, iar administratorul concordatar are obligația legală de a face demersuri pentru soluționarea pe cale amiabilă a oricărei dispute între creditorii și debitor.

Așa cum afirmam anterior, metodele alternative de soluționare a conflictelor se află într-o continuă evoluție și diversificare, în unele situații utilizându-se o combinație între două sau mai multe metode alternative de rezolvare a disputelor. Astfel, pot rezulta mai multe subcategorii ale metodelor alternative de soluționare a litigiilor, lista acestora fiind practic nelimitată și într-o continuă evoluție.

Cu titlu exemplificativ, amintim câteva asemenea subcategorii ale metodelor alternative de soluționare a litigiilor menționate în literatură de specialitate, care își găsesc în prezent aplicabilitatea în Marea Britanie și Statele Unite ale Americii: *Med-Arb* („*Mediated Arbitration*”) ca o îmbinare a două tehnici alternative de soluționare a conflictelor prin care medierea, în situația în care este soldată cu eșec, este continuată cu metoda arbitrajului. Aceasta este cu atât mai stimulant pentru părți să depună diligențele de a ajunge la propria lor înțelegere, sub amenințarea arbitrajului la care ar avea parte de o soluție impusă⁴⁰.

ENE (Early Neutral Evaluation) sau Evaluarea Preliminară Neutră este o tehnică destul de nouă care a apărut în SUA, acum utilizată și în Europa, menită să accelereze stingerea conflictelor. Prin intermediul acestei metode ADR se face apel la un expert neutru care facilitează părților înțelegerea punctelor forte și a punctelor slabe ale conflictului lor, oferindu-le o viziune de ansamblu din perspectiva adversarului și prezentându-le totodată avantajele unui acord, față de soluția oferită de instanțele de drept comun⁴¹. Această metodă este folosită în cadrul litigiilor de divorț, în care se dispută asupra încredințării custodiei, sprijinului financiar/pensie alimentară, acces vizite minor⁴².

³⁹ Legea nr. 85/2014 cu privire la procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, MO nr. 466 din 25 iunie 2014, în art. 13 se prevede că: „... (2) *Obiectivul mandatului ad-hoc va fi acela de a realiza, în termen de 90 de zile de la desemnare, o înțelegere între debitor și unul sau mai mulți creditorii ai săi, în vederea depășirii stării de dificultate financiară în care se află debitorul, a salvagădării acestuia, păstrării locurilor de muncă și acoperirii creanțelor asupra debitorului. (3) În scopul realizării obiectivului mandatului, mandatul ad-hoc va putea propune remiteri, reșalonări sau reduceri parțiale de datorii, continuarea sau încetarea unor contracte în curs, reduceri de personal, precum și orice alte măsuri considerate a fi necesare*”.

⁴⁰ Manuela Sîrbu, Alina Gorghiu, Diana Monica Croitoru-Anghel, *Medierea conflictelor*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, ISBN 978-606-673-056-3, p. 19.

⁴¹ <http://www.adrservices.org/other-processes.php>.

⁴² <http://www.mncourts.gov/district/4/?page=1747>.

Ca și subcategorie a metodelor alternative este considerată și instituția *Ombudsman-ului*, instituție veche cu originile în Suedia și Finlanda și care în ultimii 30 de ani s-a răspândit în întreaga lume. Ombudsman se bazează pe o serie de tehnici de rezolvare a litigiilor. Aceste tehnici includ consiliere, mediere, conciliere, constatarea faptelor. În prezent, **există aproximativ 120 de instituții de tip Ombudsman**, ea dezvoltându-se în două forme și anume *Ombudsman cu competență generală* – care tratează toate problemele care decurg din disfuncționalități în administrație și *Ombudsman cu competență specială* – având specializare într-un anumit domeniu (de exemplu: ombudsman pentru protecția copilului, ombudsman pentru protecția consumatorilor, ombudsman pentru servicii financiare, ombudsman pentru egalitate și anti-discriminare, ombudsman pentru persoane cu dizabilități, ombudsman împotriva discriminărilor etnice, ombudsman pentru apărare etc.)⁴³.

Constituantul român a optat pentru denumirea *Avocatul Poporului*, o instituție de tip Ombudsman cu competență generală, care are drept scop apărarea drepturilor și libertăților persoanelor fizice în raporturile acestora cu autoritățile publice. Instituția Avocatul Poporului a fost una dintre structurile instituționale noi, create prin Constituția din 1991, alături de Curtea Constituțională, având drept scop apărarea drepturilor și libertăților persoanelor fizice, în raporturile acestora cu autoritățile administrației publice. Instituția a fost înființată prin Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului⁴⁴.

Profesorul Antonie Iorgovan⁴⁵ încadrează instituția Avocatului Poporului în categoria organelor centrale de specialitate ca și autoritate administrativă autonomă, legată de funcția de control exercitată de către Parlament asupra executivului și a administrației publice⁴⁶.

On-line Dispute Resolution (ODR sau e-ADR) este o subcategorie a metodelor alternative de soluționare a litigiilor care presupune rezolvarea disputelor în mediul on-line, fără contactul direct al părților, având la bază fie implicarea unei persoane reale care să opereze ca mediator, fie un algoritm matematic de lucru⁴⁷. Din această perspectivă, Regulamentul UE nr. 524/2013 dă eficiență practică acestei metode alternative de soluționare a litigiilor în condițiile în care piața internă europeană are și o dimensiune digitală vitală atât pentru consumatori cât și pentru comercianți⁴⁸.

⁴³ *Ibidem* 40, pp. 19-20.

⁴⁴ http://www.avp.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=71&Itemid=56&lang=ro

⁴⁵ Antonie Iorgovan, *Tratat de drept administrativ*, vol. I, ed. 4, Ed. All Beck, București 2005, p. 447.

⁴⁶ Vezi, în acest sens, și I. Vida, *Puterea executivă și administrația publică*, Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, 1994, p. 141 și urm.

⁴⁷ Manuela Sîrbu, Alina Gorghiu, Diana Monica Croitoru-Anghel, *op. cit.*, p. 20.

⁴⁸ Regulamentul UE nr. 524/2013 al Parlamentului European și al Consiliului privind soluționarea online a litigiilor în materie de consum și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 și a Directivei 2009/22/CE, Regulamentul privind SOL în materie de consum, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L165/1/18.06.2013.

Așa cum am precizat anterior, procedurile alternative de soluționare a litigiilor sunt, de regulă, administrate de către camerele internaționale de comerț care elaborează regulile în acest sens. Camera Internațională de Comerț de la Paris gestionează și administrează proceduri alternative de soluționare a disputelor specifice mediului de afaceri. Acest organism are în subordine centre specializate pentru fiecare tip de metodă alternativă de soluționare a disputelor, administrând astfel de proceduri la solicitarea persoanelor fizice, persoanelor juridice, statelor, entităților guvernamentale/statale și organizațiilor internaționale.

În prezent, Camera Internațională de Comerț de la Paris (ICC Paris) gestionează și administrează, în baza propriilor reguli, proceduri de: arbitraj, mediere, expertiză, comisii de litigiu (dispute boards), DOCDEX.

Expertiza este o procedură alternativă de soluționare a disputelor în care părțile, în orice moment al derulării unui contract dintre ele pot decide, în situația în care s-a ivit o stare litigioasă cu privire la derularea contractului, în conformitate cu Regulile ICC ale expertizei să solicite centrului numirea unor experți în vederea elaborării unor evaluări și opinii în domeniul contestat. În situația în care disputa nu este soluționată în acest mod, după transmiterea notificării părților de către Centru că procedura de expertiză s-a finalizat, disputa va fi soluționată pe calea arbitrajului. Pentru a putea apela la desemnarea unui expert sau a mai multor experți de către Centru, părțile trebuie să includă în contract anumite clauze cu referire la soluționarea alternativă a disputelor pe această cale, ținându-se cont de existența dispozițiilor obligatorii în materie⁴⁹.

Comisiile de litigiu⁵⁰ reprezintă tot o metodă alternativă de soluționare a disputelor în contractele comerciale încheiate între autoritățile contractante și antreprenori, cum ar fi contracte pentru echipamente și construcții, proiectare, contracte pentru construcții clădiri și lucrări ingineresti proiectate de către beneficiar etc.⁵¹ Particularitatea acestei metode constă în faptul că de regulă, comisiile se înființează la începutul derulării contractului și se mențin pe toată perioada existenței contractului. Aceste comisii soluționează dezacordurile care se nasc în legătură cu executarea contractului și fac recomandări părților în vederea soluționării disputelor.

Procedura comisiilor de litigiu, ca și metodă alternativă de soluționare a disputelor, reprezintă un mecanism standard de soluționare a conflictelor în contractele pe termen mediu și lung. Comisiile de litigiu nu sunt instanțe arbitrale iar deciziile lor nu sunt echivalente deciziilor arbitrale.

⁴⁹ www.iccwbo.org.

⁵⁰ Dispute Boards.

⁵¹ Hotărârea nr. 1405/2010 privind aprobarea utilizării unor condiții contractuale ale Federației Internaționale a Inginerilor Consultanți în domeniul construcțiilor (FIDIC) pentru obiective de investiții din domeniul infrastructurii de transport de interes național finanțate din fonduri publice, MO nr. 51/2011, Partea I.